

лісомеліоративних заходів; розробка й використання вологозберігаючих технологій вирощування.

Динаміка сум опадів за відносно значний період (1930-2000 рр.) як у цілому за рік, так і за тепловий період показує досить помітну тенденцію не до підвищення, навіть не до стабілізації, а до зниження інтенсивності опадів.

2. На рівні вчених НААН разом із НАН України слід визначитись офіційно з концепцією «змін клімату» та що очікується - потепління чи похолодання. Це принципова позиція, оскільки при потеплінні, тобто підвищенні температури повітря, кількість води не зменшується в природі усюди планети; при похолоданні, тобто збільшенні холоду в середині планети Земля, а також її прискореному віддаленні від Сонця, кількість води вироблятиметься менша, її рівень знижуватиметься. Ведення сільськогосподарського виробництва і наукових досліджень в обох випадках має кардинальну відмінність, зокрема у практичній роботі - одна справа адаптувати аграрне виробництво до умов потепління й зовсім інше до умов понижених температур.

Джерела інформації:

1. Изменения земных систем в Восточной Европе / Отв. ред. В.И. Лялько. — К.: ПП "Фолиант", 2010. — 582 с.
2. Конференция ООН по устойчивому развитию. Рио-де-Жанейро, 20-22 июня 2012 г.
3. Матеріали VIII Пленуму Спільки економістів України та Всеукраїнської науково-практичної конференції. - К., 2013, т. С. 6.
4. Український тиждень. - 2012. - № 29. - 20-26 лип. - С. 21,.
5. Вибрані наукові праці В.І. Вернадського. - Т. 4. - Кн. 1. - К., 2012Н С. 51.
6. 18 октября 2012, 05:46 (мск) /Общество/ MigNews.com.ua.
7. Гаврилов В.П. Путешествие в прошлое Земли / В.П. Гаврилов. - М.: «Недра», 1976. - С. 117 (За даными П. Вольдштедта).
8. Відкриття прискореного розширення Всесвіту. Лауреати Нобелівської премії з фізики за 2011 рік;
9. Панасюк Б.Я. Клімат, економіка, людина. - Ніжин: «Аспект-Поліграф». - 2015. - С. 50-199.
10. НАСА. Текст [Електронний ресурс]// - Режим доступу: <https://www.nasa.gov>

Парій І. студент ІІ курсу мГ 1 групи
Наук. керівник – Питуляк М.В. к.г.н., доц.

АГРОЛАНДШАФТИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН

Під компонентними складовими агроландшафтів Тернопільської області слід розуміти ділянки земної поверхні, де найбільш активно проходять природні та антропогенні процеси і явища, які зумовляють їх перетворення та появу нових структурних складових, досить часто з нижчою екологічною та господарською придатністю. Їх цільове використання визначається природно-господарською якістю, ступенем придатності для освоєння, сприятливістю місцезростаювання, а також природними умовами, які відіграють першочергову роль при сільськогосподарському землекористуванні. Придатність земель агроландшафтів встановлюється при ґрунтових обстеженнях та дослідженнях, проведених державними центрами земельного кадастру. В агроландшафтному аспекті актуальним завданням залишається охорона та раціональне використання земель особливого призначення.

Сільськогосподарські ландшафти в області займають площу 1046183,5 га, сільськогосподарські ландшафтно-інженерні системи – 27200,8 га.

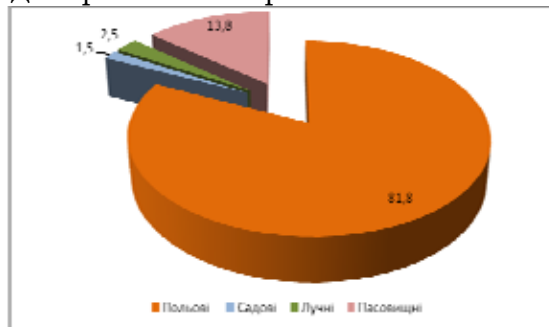

Рис. 1. Структура агроландшафтів Тернопільської області

У всіх районах частка польових ландшафтів становить більше 60%, що є негативним наслідком господарських перетворень агроландшафтів шляхом залучення до інтенсивного обробітку малородючих низькопродуктивних земельних площ. Найбільша площа агроландшафтів у Тербовлянському адміністративному районі – 93429,8 га.

Найменша площа припадає на садові ландшафти – 15662 га. Ґрунтово-кліматичні умови, літологія порід та неглибоке залягання ґрунтових вод не є сприятливими для різнобічного розвитку садівництва. У регіоні вони представлені колективними садами на околицях населених пунктів та незначними за площею (до 1–2 га) садками на присадибних ділянках.

Переважає більшість наявних садових ландшафтів функціонує як власне антропогенні садові ландшафти, які являють собою плодові багаторічні насадження, що були створені людиною з урахуванням усіх факторів навколишнього середовища для довготривалого їх функціонування. Однак за певних умов господарювання були закинуті, а тому почали розвиватись самостійно без людського втручання.

У структурі агроландшафтів регіону налічується 26565, га лучних ландшафтів, які займають 2,5% площі досліджуваної території. Їх просторовий розподіл по території області характеризується суттєвими відмінностями.

Так, найбільші площі лучних агроландшафтів розташовані у Зборівському (4065,2 га), Тернопільському (3723,5 га), Бережанському (2355,3 га).

Деякі більші площі займають пасовищні ландшафти – 144528,6 га (13,8%). Вони займають найбільші площі в Шумському (13976,9 га), Кременецькому (12205, га), Зборівському (13278,6 га).

Таблиця 1

Райони «лідери» та «аутсайтери» за площею польових агроландшафтів

Лідери			Аутсайтери		
Адміністративні райони	Загальна площа, тис. га	Частка у структурі агроландшафтів	Адміністративні райони	Загальна площа, тис. га	Частка у структурі агроландшафтів
Тербовлянський	81,3	87,0	Монастирський	24,7	69,3
Гусятинський	66,9	87,9	Бережанський	24,8	66,0
Підволочиський	62,8	87,5	Підгаєцький	29,0	81,8

За показниками структури земельного фонду території розраховують коефіцієнт стійкості агроландшафтів K_{ca} , який є аналогом коефіцієнта стійкості угідь і співвідношенням суми площ екологічно стійких угідь (сіножатей, пасовищ, перелогів, лісів, боліт), а також земель, відведених під реабілітацію та регенерацію, до сумарної площі орних земель і багаторічних насаджень. За цим показником до досить стійких належать території з $K_{ca} > 0,7$, до найбільш уразливих – з $K_{ca} < 0,3$. Коефіцієнт стійкості агроландшафтів дає змогу перевірити ефективність проведення роботи з оптимізації земельних угідь [2; 3].

Коефіцієнт екологічної стійкості земельних угідь (K_{ct}) розраховується за формулою:

$$K_{ct} = S_{ст} / S_{ріллі}$$

де - $S_{ст}$, площа стабільних угідь, га; $S_{ріллі}$ - площа ріллі, га.

За показником екологічної стійкості в області можна виділити п'ять груп агроландшафтів. Стійкими є агроландшафти в Бережанському і Монастирському адміністративних районах де цей коефіцієнт перевищує одиницю. Умовно стійкими є агроландшафти в Шумському, а середньо стійкими – Кременецькому адміністративних районах. Агроландшафти центральної, південної та східної частин області є слабостійкими, оскільки тут значною є частка польових ландшафтів (таблиця 2).

Оцінка екологічної стійкості агроландшафтів

Назва адміністративного району	К ек. ст..	Ступінь екологічної стійкості агроландшафтів
	Менше 0,3	Нестійкі
Борщівський, Буцацький, Гусятинський, Заліщицький, Збаразький, Зборівський, Козівський, Ланівецький, Підгасцький, Теревовлянський, Тернопільський, Чортківський, Підволочиський	0,3 - 0,6	Слабо стійкі
Кременецький,	0,6 – 0,7	Середньо стійкі
Шумський	0,7 – 1,0	Умовно стійкі
Бережанський, Монастириський	Перевищує 1	Стійкі

На основі проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

- у структурі агроландшафтів Тернопільської області переважають польові ландшафти – 81,8%;
- агроландшафти Тернопільської області характеризуються високим рівнем сільськогосподарської освоєності – 75,7%;
- за ступенем екологічної стійкості в області переважають слабо стійкі агроландшафти.

Джерела інформації:

1. Головне управління Держгеокадастру в Тернопільській області [Електронний ресурс] Режим доступу: teropilaska.land.gov.ua
2. Земельні ресурси України / За ред. В.В. Медведєва, Т.М. Лактіонової. — К.: Аграрна наука, 1998. — 150 с.
3. Третьяк А.М. Методичні рекомендації оцінки екологічної стабільності агроландшафтів та сільськогосподарського землекористування / А.М.Третьяк, Р.А.Третьяк, М.І.Шквар, К.: Ін-т землеустрою УААН, 2001. 15 с.

Сорока В. студентка I курсу мГ-1 групи наук. керівник – М. В. Питуляк, к. г. н., доц.

ПРИРОДНІ РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПРИДНІСТЕР'Я

Метою статті є аналіз сучасного стану та структури природних рекреаційних ресурсів Тернопільського Придністер'я.

Виклад основного матеріалу. Рекреація – відновлення, відтворення фізичних і духовних сил, втрачених людиною в процесі трудової, навчальної та побутової діяльності. Рекреаційна діяльність є невід'ємною складовою сучасного способу життя. Залучаючи до сфери цієї діяльності природні об'єкти та явища, культурні та соціально-економічні комплекси формуються територіальні рекреаційні системи. Основу територіальних рекреаційних систем складають рекреаційні ресурси. Особливу категорію рекреаційних ресурсів складають природні рекреаційні ресурси.

Під природними рекреаційними ресурсами розуміють тіла і явища природи, які забезпечують відпочинок як засіб підтримання і відновлення працездатності і здоров'я людей. Вони наділені комфортними властивостями для рекреаційної діяльності і можуть бути використані для її організації. Традиційно до рекреаційних ресурсів відносять компоненти природного або культурного ландшафту, відповідно: кліматичні, водні, гідромінеральні, лісові, гірські, соціально-культурні, окремі природні або культурні об'єкти. Найчастіше виділяють функціональні сполучення ресурсів, що формуються на основі принципів доповнення та комплексності [1, с. 42].

В умовах сучасної економічної ситуації, що склалась в Україні, а також в Тернопільській області посилюється увага до місцевих природно-рекреаційних ресурсів, які сприяють оздоровленню та лікуванню населення.

Високим рівнем забезпеченості природними рекреаційними ресурсами виділяється Тернопільське Придністер'я, що охоплює межі Чортківського,